

Evropská charta participativní demokracie v územně plánovacích procesech

Creating our futures

ECTP-CEU

European Council of Spatial Planners
Conseil européen des Urbanistes

2015

© ECTP-CEU 2016
© Ústav územního rozvoje 2017
© Ministerstvo pro místní rozvoj ČR 2017

ISBN 978-80-87318-59-1

Evropská charta participativní demokracie v územně plánovacích procesech

Schválena v Dublinu 17. října 2015

ECTP-CEU – Evropská rada urbanistů
(European Council of Spatial Planners – Conseil Européen des Urbanistes)

Úvodem

Většina politických rozhodnutí má přímý nebo nepřímý vliv na územní rozvoj a kvalitu životního prostoru. Společným základem, na němž spočívá život ve společnosti, je společné území, v němž žijeme a uplatňujeme svá práva v souladu s demokratickými principy a v úctě k těmto principům.

Musíme trvale prosazovat a chránit své evropské demokratické ambice, avšak neučiníme tak tím, že je necháme zkožnatět v neměnné podobě, nýbrž jejich trvalým přezkoumáváním a naplňováním novou energií s demokratickým étosem, v jehož rámci je formován budoucí vývoj států i místních komunit.

Integrace a soudržnost měst a regionů vyžaduje průřezové politiky, jejichž smyslem je nalézat v bohatství kulturní diverzity sílu pro lepší společné soužití a poskytovat základy sociální a kulturní soudržnosti, která je nezbytná pro soudržnost územní a pro ekonomický rozvoj.

Kulturu je třeba chápat jako čtvrtý pilíř udržitelnosti. Musíme tudíž mít na paměti, že není žádné plánovací akce bez kulturních důsledků. Informovanost, vzdělávání a participace jsou silnými faktory kulturní povahy.

Zásadně důležité je tedy zapojení jednotlivců a komunit do definování jejich životního prostoru. Charta evropského plánování podtrhuje význam implementace skutečné participativní demokracie. My, územní plánovači a urbanisté Evropy, přicházíme s touto **Chartou participativní demokracie** v územně plánovacích procesech a vyzýváme k jejímu schválení a uplatňování při každém rozhodnutí, které se dotýká každodenního života lidí.

Preambule

- S ohledem na to, že účast jednotlivců a komunit na veřejném životě všech úrovní – celostátní, regionální a místní – je součástí ústředních hodnot demokracie a že přímé angažmá populace, která si je vědoma svých práv a povinností, je zdrojem síly každého demokratického systému;
- Přesvědčení, že místní demokratická legitimita je jedním ze základních stavebních kamenů demokracie a její posilování je klíčovým faktorem pro dosažení dlouhodobé hospodářské a sociální stability;
- Přesvědčení, že města a regiony jsou přirozenými místy pro výkon participativní demokracie, a vědomi si velmi širokého spektra témat, která souvisejí s územním plánováním, a která přímo ovlivňují kvalitu života obyvatel evropských zemí;
- Vědomi si toho, že každý plánovací proces od diagnostiky problému až po realizaci řešení, ať se jedná o konkrétní projekty, strategické plány nebo vize územního rozvoje, se uskutečňuje nejen pro lidi, ale také s lidmi;
- S ohledem na to, že urbanisté jako političtí poradci, mediátoři i projektanti, dbají na to, aby se participativní demokracie uskutečňovala prostřednictvím plné informovanosti a účasti na formulaci řešení, s cílem dosáhnout podpory a přijetí plánovacích politik a projektů, jak stanovuje Charta evropského plánování (ECTP-CEU Barcelona 2013);

- Přesvědčení, že kvalitu životního prostoru nelze posuzovat odděleně od dostupnosti základních služeb, mobility, uspokojení zvláštních potřeb a blahobytu všech sociálních skupin, což zároveň představuje základní předpoklad zajištění respektu k lidským právům;
- S ohledem na to, že společné soužití v podmínkách diverzity je stanovenou prioritou a základním principem Rady Evropy a vyžaduje brát v úvahu rozdíly a zvláštní potřeby;
- S ohledem na to, že přidaná hodnota participativní demokracie umožňuje šířeji pojímanou a s ohledem na místo citlivou aplikaci principů Aarhuské úmluvy ve věci zapojení jednotlivců nebo skupin do rozhodnutí, která se jich týkají;
- S ohledem na to, že demokracie musí fungovat i v novém obtížném kontextu, který je důsledkem dramatických politických, hospodářských a společenských změn v Evropě, způsobených zejména globalizačními procesy;
- S ohledem na to, že orgány od místních až po celostátní si musejí osvojit vůdčí roli v prosazování komunitní účasti a že úspěch každého demokraticky participativního procesu závisí na skutečném angažmá těchto orgánů;
- S ohledem na uznání a posílení role, kterou hraje občanská společnost prostřednictvím skupin a sdružení jako hlavní aktér a hybná síla při rozvoji a udržování skutečné participativní demokracie;
- Přesvědčení, že zdravý model participativní demokracie, který podporuje zastupitelskou demokracii, se snaží o inkluzivní procesy i výstupy a považuje dialog s místními komunitami za nedílnou součást formálních rozhodovacích procesů;
- Přesvědčení, že rychle se měnící kontext společenského angažmá vyžaduje intenzivnější občanskou participaci, má-li být zachována důvěryhodnost tradičních procesů zastupitelské demokracie;
- Přesvědčení, že velké objemy dat a systémy informací v reálném čase musejí být řízeny a interpretovány z pohledu empirického poznání vycházejícího z procesů participativní demokracie;

jsme se usnesli takto:

Článek 1 – Definice

Proces participativní demokracie v územním plánování je takový přístup k veřejné participaci, který usnadňuje přijímat rozhodnutí minimalizující konflikty mezi rozdílnými potřebami a zájmy prostřednictvím upřednostňování rozhodnutí formovaných společným zájmem.

Článek 2 – Cíle

Politiky územního plánování mají zásadní dopad na kvalitu života lidí a kvalitu životního prostoru. Řídí a podporují výběr toho, kde lidé žijí, vyjadřují svou kulturní diverzitu, kde mohou podnikat, jak jsou v území rozmístěna zařízení občanské vybavenosti a veřejných služeb a jak je zajištěna dostupnost těchto zařízení.

Tyto politiky musejí být transparentní, citlivé a účinné v otázkách veřejné účasti a náležitě odezvy na kulturní, společenské, ekologické a ekonomické výzvy.

Cílem procesu participativní demokracie v územním plánování je sdílené vlastnictví a společné přijetí plánů, politik a akčních programů, které vyřeší konflikty a dosáhne společného rozhodování tak, aby obecný zájem byl vždy nadřazen zájmu individuálnímu.

Článek 3 – Zapojení a zastupování

Participativní přístup k demokracii znamená, že nejširší možné spektrum dotčených osob vyjadřuje širokou škálu zájmů a potřeb. Proces musí umožnit účast všem, kteří jsou plánem, politikou nebo akčním programem dotčeni či na něm zainteresováni.

Jako ústřední součást a východisko tohoto procesu je třeba pojmut informativní opatření určená příslušným skupinám občanské společnosti.

Článek 4 – Informovanost a osvěta

Nedílnou součástí procesu participativní demokracie je volný přístup k úplným a komplexním informacím. Všem účastníkům procesu je třeba poskytnout všechny potřebné informace a komunikační prostředky tak, aby porozumění problematice bylo zajištěno na rovné úrovni. Vyžaduje to, aby tyto procesy byly prosazovány formou kolektivního učení, které všem účastníkům umožní osvojit si a sdílet rovnou úroveň informovanosti a porozumění. Vědomosti musejí tedy být kolektivně rozvíjeny tak, aby výsledkem bylo sdílené porozumění napříč účastníky. Je žádoucí, aby urbanisté a plánovači tento osvětový proces podněcovali a podporovali.

Článek 5 – Provozní pravidla

Provozní pravidla musejí být uzpůsobována v jednotlivých případech tak, aby vyhovovala místním podmínkám. Metody a procesy se musejí přizpůsobovat podle rozsahu plánu, úrovně plánování, dotčené populace a struktury místní správy.

Skutečně participativní proces nelze ovšem zajistit bez náležitých závazných pravidel fungování a rozhodování platných v rámci dotčených komunit.

Problematika zastupování je zásadní. Je úkolem kompetentních veřejných orgánů definovat kritéria, za nichž zastoupení skupin nebo jednotlivců odpovídá zákonným postupům a může být skutečně funkční.

Článek 6 – Přístup a vyjádření

Každý, kdo je podle svého názoru dotčen nebo ovlivněn projektem nebo politikou územního plánování, musí mít přístup ke spektru prostředků umožňujících vyjádřit své potřeby a zájmy. Plánovací a jiné orgány, které do procesu vstupují, musejí zajistit, aby lidé mohli své názory vyjádřit pohodlně, respektovaně a svobodně.

Všechny potenciálně zainteresované osoby musejí mít příležitost k vyjádření a diskusi o svých potřebách a zájmech při neformálních výměnách názorů vedených různými způsoby a směry, jejichž smyslem je zkvalitnit aktivní dialog a společně porozumět výzvám a rozvíjet společný zájem na vytvoření sdílené vize a možnosti společné koncepce urbanistických řešení.

Je nutno využívat nové technologie. Musejí být plně přístupné, jednoduše použitelné a vyhovující potřebám účastníků. Využívány musejí být techniky strukturované diskuse a reflexe, s cílem usnadnit účastníkům vyjadřovat se i naslouchat různým pohledům a názorům na diskutovaná témata.

Článek 7 – Kontinuita

Všichni účastníci musejí být plně a aktivně zapojeni do celého plánovacího procesu od jeho početí přes hledání koncepcí řešení, rozhodování a implementaci až po monitorování výsledků a vyhodnocování plánovacích politik.

Článek 8 – Experti

Je důležité, aby urbanisté a územní plánovači s odpovídajícími dovednostmi facilitace poskytovali odbornou technickou podporu umožňující plné vyjádření argumentů a návrhů účastníků. Urbanisté musejí rovněž nabízet nezávislou expertizu k monitorování nebo kontrole procesů participativní demokracie a zajistit spravedlnost při jejím výkonu a dodržování zákonných předpisů; při tom ale mají být otevřeni experimentování a inovaci.

Článek 9 – Rozhodovací orgány

Rozhodovací orgány na různých úrovních musejí pojímat participativní plánování jako součást své odpovědnosti za související procesy a brát v úvahu zájmy účastníků a stran, jichž se uskutečňovaná rozhodnutí dotýkají. Mezi tyto orgány patří všechny, jejichž rozhodnutí o budoucím vývoji mají dopad na kvalitu života. Tyto orgány musejí mít nebo být schopny osvojit si porozumění specifickému kontextu dané problematice, komunikační dovednosti, technickou pomoc a potřebné časové možnosti.

Veřejný správní orgán musí být nestranný při monitorování a kontrole procesu participativní demokracie tak, aby byla zajištěna jeho otevřenost, spravedlivý průběh, celistvost a objektivita. Musí tedy existovat možnost uchýlit se k nezávislému odvolacímu procesu na ochranu práv jednotlivců a komunit při výkonu participativní demokracie.

Článek 10 – Sledování implementace Charty

Implementaci zásad této Charty, kontrole jejich dodržování, jejich dalšímu rozvoji a souvisejícímu poradenství bude napomáhat expertní skupina ustanovená ECTP-CEU ve spolupráci s příslušnými orgány Rady Evropy a Evropské unie. Touto formou bude také umožněno šíření zkušeností s dobrou praxí i s praxí, které je třeba se vyhnout.

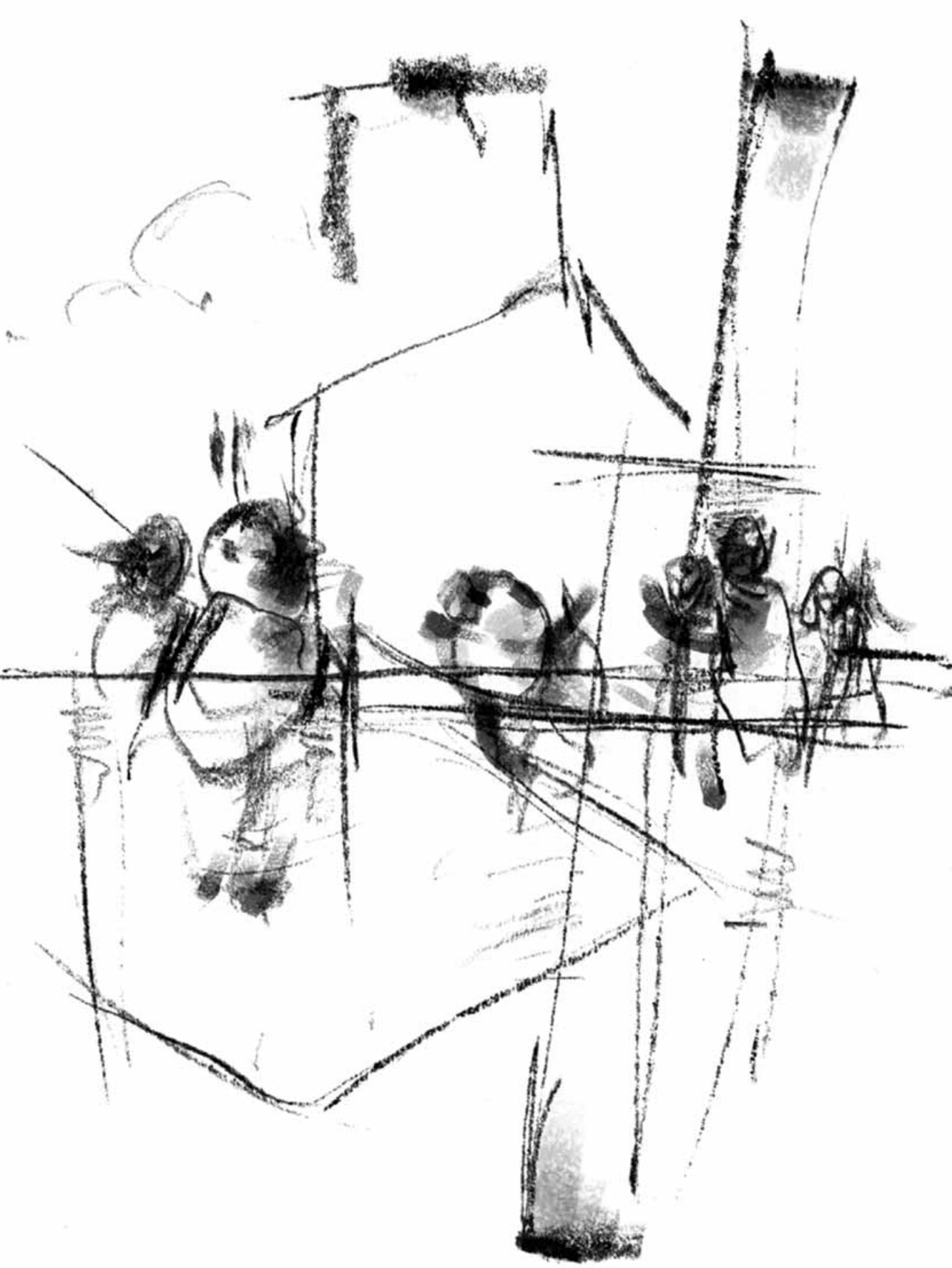
Článek 11 – Ocenění

Kromě prosazování zásad této Charty budou její signatáři šířit a oceňovat dobrou praxi a výměnu zkušeností mimo jiné udílením zvláštních cen za vynikající výkon participativní demokracie.

Článek 12 – Vztah k jiným nástrojům

Ustanovení této charty jsou v souladu s Chartou evropského plánování, jež pro ně byla přímou inspirací.

Evropská charta participativní demokracie v územně plánovacích procesech

únor 2016

Autoři a členové pracovní skupiny:

Luc-Emile BOUCHE-FLORIN, předseda, Francie
Vincent GOODSTADT, Velká Británie
Elias BERIATOS, Řecko
Virna BUSSADORI, Itálie
Paulo CORREIA, Portugalsko
Pierre-Yves DELCOURT, Švýcarsko
Maros FINKA, Slovensko
Dominique LANCRENON, Francie
Lucy NATARAJAN, Velká Británie
Kristin NORDLI, Norsko

Ilustrace:

Yves Fauvel

Překlad:

Jan Mattuš

Supervize:

Josef Morkus

Vydal:

Ústav územního rozvoje
jako mimořádnou přílohu časopisu U&ÚR č. 4/2017

Anglický a francouzský originál je dostupný na www.ectp-ceu.eu

Creating our futures

ECTP-CEU

European Council of Spatial Planners
Conseil européen des Urbanistes

ECTP-CEU – Evropská rada urbanistů

(European Council of Spatial Planners – Conseil Européen des Urbanistes)

Evropská rada urbanistů byla založena v roce 1985. Sdružuje 25 asociací a institucí územního plánování z 23 evropských zemí a další členy. Je zastřešující organizací poskytující svým členům rámec pro zviditelnění, pro uznání významné společenské role, pro praxi plánování a rozvoj evropského území a pro výuku, další profesní rozvoj a vymezení pracovní odpovědnosti.

ECTP-CEU stanovuje standardy vzdělávání a profesionálního chování evropských plánovačů. Zapojuje se do dialogu s místními, národními a evropskými vládami. Identifikuje a oceňuje příklady dobrého plánování po celé Evropě.

Členem ECTP-CEU za Českou republiku je Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE